

Ruimte voor nieuwe kansen

Verkiezingsprogramma
Het Hogeland 2026-2030

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white on a green square background.

D66

Samenvatting

- We bouwen aan een open en betrouwbare lokale democratie, met zichtbaar bestuur, echte participatie en transparantie.
- Inwoners worden vroeg betrokken bij besluiten en krijgen ruimte om initiatieven te nemen.
- Een sterke gemeenteraad zorgt voor controle en verantwoording, met slagkracht voor de rekenkamer en transparante financiële keuzes.

- Onze dorpen blijven leefbaar door betaalbare woningbouw die aansluit bij de werkelijke behoefte
- We pakken leegstand aan en bieden ruimte voor vernieuwende woonvormen.
- We bieden kansen aan initiatieven als Tiny Houses, Knarrenhofjes en herontwikkeling van dorpskernen.

- We zetten in op preventie en bieden persoonlijke hulp. Iedereen krijgt gelijke kansen.
- We investeren in onderwijs, cultuur en een leven lang leren voor iedereen. Scholen en bedrijven in de regio werken samen.
- We zorgen voor een groene en gezonde leefomgeving. Met veilig vervoer: zowel met OV, fiets en wandelpaden.

Ruimte voor nieuwe kansen

Verkiezingsprogramma
Het Hogeland 2026-2030

The logo consists of a solid green square. Inside the square, the letters 'D66' are written in a bold, white, sans-serif font. The 'D' is slightly larger than the '66'.

Voorwoord

Welkom bij het verkiezingsprogramma van D66.

Met gepaste **trots** presenteren wij u onze ideeën voor onze prachtige gemeente in Noord-Groningen, voor nu en voor de toekomst.

De afgelopen tijd hebben wij hard gewerkt aan dit programma maar dat wil niet zeggen dat dit een afgerond proces is. Integendeel.

Vanuit onze **sociaal-liberale waarden** staat D66 voor participatie en democratie en wij willen dan ook in gesprek gaan en blijven. Samen met onze inwoners willen wij werken aan oplossingen voor kleine en grote vraagstukken, vanuit **positieve krachten**.

D66 is goed vertegenwoordigd, zowel landelijk als in onze provincie. Wij voelen ons gesteund door dit netwerk van expertise en zullen ten alle tijden samenwerking zoeken waar nodig.

Wat mag u van ons verwachten?

Sinds de herindeling is D66 nog niet vertegenwoordigd geweest binnen Het Hogeland. Er is de afgelopen jaren hard gewerkt om van de vier voormalige gemeenten een te maken; wat ons betreft is dit een langlopend proces.

De gemeente Het Hogeland heeft een **nieuwe koers** nodig om onze gezamenlijke identiteit vorm te geven en te versterken. Om inwoners erbij te houden, jongeren te inspireren en nieuwe bewoners te verwelkomen. Deze koers bestaat uit **participatie, verbinding en toekomstgericht denken**. Wij geloven dat door samen te werken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, we een gemeente creëren waarin iedereen zich thuis voelt.

Met dit programma laten wij zien hoe D66 Het Hogeland **betrokken, open en toekomstbestendig** wil besturen. Niet van bovenaf, maar **samen met de mensen**. Want alleen samen maken we van Het Hogeland een gemeente waarin iedereen kan wonen, werken, leren en leven met trots en vertrouwen.

Want Het Hogeland is van ons allemaal!

Patty Brandhorst
Lijsttrekker D66 gemeente Het Hogeland

Inleiding

Onze missie

Het Hogeland is groots. Niet alleen qua oppervlakte — als derde grootste gemeente van Nederland — ook in potentie. Hier komt alles samen wat in de rest van het land speelt: van woningbouw tot duurzaamheid, van kansenongelijkheid tot energievoorziening. Juist in die veelzijdigheid ligt onze kracht.

Onze regio kent uitdagingen, dat ontkennen we niet. Er is armoede, er is criminaliteit, en sommige jongeren vinden moeilijk een plek om te wonen of een baan die bij ze past. Wat we óók zien, is dat jongeren hier niet per se willen vertrekken.

Het Hogeland is volop in ontwikkeling. De havens van Lauwersoog en de Eemshaven spelen een hoofdrol in de economische toekomst van onze gemeente én ons land. De Eemshaven groeit uit tot het stopcontact van Nederland: een knooppunt in de energievoorziening met wind, zon en waterstof als pijlers. Dit biedt werkgelegenheid, kansen voor innovatie en economische groei: voor jongeren, ondernemers en vakmensen.

Ook het toerisme biedt volop kansen. Met onze prachtige Waddenkust, het open landschap, unieke natuur en historische dorpen kunnen we bezoekers van binnen en buiten Nederland laten kennismaken met wat Het Hogeland bijzonder maakt. Toerisme draagt bij aan de lokale economie en werkgelegenheid, mits duurzaam en in balans met onze omgeving.

Daarnaast ligt er een belangrijke toekomst voor ons in de zorg. De vergrijzing vraagt om nieuwe woonvormen, toegankelijke zorg dicht bij huis en ondersteuning in de dorpen. Het biedt ook kansen voor werkgelegenheid, opleidingen en innovatie. De zorgsector kan en moet een krachtige motor zijn voor sociale én economische ontwikkeling.

Onze landbouw is sterk en omvangrijk. Hoewel we in onze regio geen grote stikstofproblematiek kennen zoals in andere delen van Nederland, zijn er wél andere urgente opgaven. De kwaliteit van de bodem en het oppervlaktewater staat onder druk, en ook de natuur vraagt om serieuze aandacht – denk aan het behoud van weidevogels en andere soorten die afhankelijk zijn van een gezond agrarisch landschap. Daarom is het essentieel dat we met gezond verstand en daadkracht blijven ontwikkelen, verduurzamen en innoveren. Boeren spelen daarin een centrale rol, als beheerders van het landschap én als voedselproducenten van de toekomst.

Toch moeten we als bestuur moeilijke keuzes maken. Gaswinning vindt nog steeds plaats in delen van onze gemeente, terwijl beloofd is dat de kraan dicht gaat. Zulke onderwerpen vragen om openheid, eerlijkheid en transparantie. Want vertrouwen bouw je niet met beloftes, maar met daden. Inwoners verdienen het om volwaardig betrokken te worden bij beslissingen die hun leven raken. Niet achteraf, maar vanaf het begin.

D66 staat voor een bestuur dat naast de mensen staat, niet erboven. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties werken we aan een toekomst die eerlijk, duurzaam en rechtvaardig is. Transparantie en betrokkenheid zijn geen mooie woorden, maar voorwaarden voor goed bestuur.

We geloven in een open samenleving waarin iedereen meetelt. Of je nu jong bent of oud, ondernemer of zorgverlener, nieuwkomer of geboren en getogen Hogelander; iedereen verdient gelijke kansen.

We willen een gemeente zijn waar duurzaamheid loont, waar innovatie wordt omarmd, waar zorg dichtbij is, en waar mensen zich kunnen ontwikkelen. Voor zichzelf én voor elkaar.

Want als we het goed doen is Het Hogeland niet alleen een plek waar mensen graag komen, maar vooral een plek waar mensen willen blijven. Om te werken, om te leven, om de toekomst samen te bouwen.

Inhoudsopgave

1 Democratie en bestuur	10
2 Wonen	13
3 Zorg en welzijn	16
4 Sociaal domein	19
5 Onderwijs	23
6 Werk en ondernemen	26
7 Veiligheid, inclusie en diversiteit	28
8 Fysieke leefomgeving	31
9 Klimaat en energie	34
10 Landbouw	38
11 Cultuur en erfgoed	41
Uitvoeringsprogramma	47

1. Democratie en bestuur

Lokale democratie en goed bestuur: samen bouwen aan Het Hogeland

Bij D66 geloven we dat politiek dichtbij huis begint. De beste beslissingen ontstaan wanneer inwoners actief kunnen meedenken, meebeslissen en meedoen. In Het Hogeland willen we een democratie waarin iedereen zich gehoord en betrokken voelt. Niet van bovenaf bepaald, maar samen met onze dorpen, buurten en inwoners. Wij staan voor een gemeente met een menselijk gezicht: open, eerlijk en toegankelijk.

We gaan van praten over mensen naar samenwerken met mensen. Of je nu actief bent in een dorpsvereniging of op je eigen manier een bijdrage levert; iedereen doet ertoe en kan meedoen. Om dit te benadrukken zullen wij actief aanwezig zijn om met mensen in gesprek te gaan; bij bijeenkomsten maar ook op diverse plekken in de gemeente op bepaalde tijden. We willen benaderbaar zijn voor een ieder, niet slechts per mail.

Wij vinden dat inwoners betrokken moeten worden bij het vormgeven van hun leefomgeving. Of het gaat om het inrichten van pleinen, het bouwen van een gemeentehuis of het toekomstbestendig maken van dorpscentra: keuzes maken we samen.

We zetten in op burgerberaden, enquêtes en bieden ruimte voor lokale initiatieven. En we communiceren helder en begrijpelijk, vanaf het begin van het proces; met duidelijke taal, visuele uitleg en informatie die voor iedereen toegankelijk is, ook voor mensen met een beperking of lage taalvaardigheid.

We willen niet alleen de bekende gezichten bereiken via dorpsbelangen, maar juist ook degenen die zich minder snel laten horen.

Een gemeente met een menselijk gezicht betekent ook ruimte om fouten te maken. Daarom pleiten we voor een recht op vergissen: wie bij een aanvraag iets verkeerd invult, krijgt de kans dit te herstellen zonder meteen gestraft te worden. Dat versterkt vertrouwen.

Digitale communicatie moet voor álle inwoners werken. We verbeteren de website en apps samen met gebruikers, en zorgen dat informatie en contact niet alleen digitaal of binnen kantoortijden bereikbaar is. Geen doolhof van keuzemenu's, maar echte oplossingen van echte mensen.

Wij willen een open en eerlijke overheid. Wat publiek is, moet zichtbaar en begrijpelijk zijn. Een sterke democratie vraagt ook om stevige controle. Voor de gemeenteraad als controleur van het college is het van essentieel belang dat er transparantie is over plannen, beleid en uitvoering. We geven de rekenkamer meer slagkracht en helpen inwoners die gemeentelijk beleid kritisch willen volgen. Want zeggenschap vraagt inzicht.

D66 Het Hogeland staat voor een open, transparante en mensgerichte gemeente.

- **Regelmatige aanwezigheid en bereikbaarheid van bestuurders organiseren:** maandelijkse inloopmomenten in dorpen, mobiele spreekuren op vaste locaties (markt, bibliotheek, dorpshuis) en directe, niet-digitale contactmogelijkheden voor inwoners.
- **Inwoners vroeg en duidelijk betrekken bij besluitvorming:** standaard inzetten van korte enquêtes, bewonerspanels en minimaal één burgerberaad per jaar; alle (grote) projecten starten met begrijpelijke communicatie en visuele uitleg.
- **Toegankelijke dienstverlening realiseren:** invoeren van het ‘recht op vergissen’, verbeteren van website en telefonische bereikbaarheid met hulp van gebruikers, en alternatieven bieden voor inwoners met lage digitale vaardigheid.
- **Transparantie versterken:** rekenkamer extra middelen geven, publieke informatie overzichtelijk online publiceren en een laagdrempelig “beleidsdashboard” maken waarmee inwoners plannen en voortgang kunnen volgen.
- **Versterken positie:** wij verwachten van het gemeentebestuur dat zij onze positie sterk vertegenwoordigen, zowel in de provincie Groningen als in de rest van Nederland. Bij nationale projecten zoals energietransitie en gaswinning vragen wij om een actieve houding naar Den Haag. Zorg dat men niet over ons praat, maar met ons!

2. Wonen

Ruimte voor iedereen

In Het Hogeland weten we als geen ander wat ruimte betekent. We leven in een uitgestrekt, groen en open gebied, met dorpen waar gemeenschapszin centraal staat. Maar juist in deze ruimte ervaren steeds meer mensen de grenzen van de woningmarkt. Starters vinden moeilijk hun eerste woning, gezinnen groeien uit hun huis en ouderen blijven noodgedwongen in woningen die niet meer bij hun levensfase passen. De woningcrisis raakt ook Het Hogeland, en het is tijd om daar structureel iets aan te doen.

Voor D66 is het helder: iedereen in Het Hogeland verdient een plek waar hij of zij zich thuis kan voelen. Ruimte om te wonen, om op te groeien, om oud te worden, ruimte om te leven. Ruimte betekent voor ons niet alleen fysieke meters, maar ook kansen, keuzes en kwaliteit van leven. We geven invulling aan de gemeentelijke visie "Ruimte" door deze letterlijk én figuurlijk te benutten. Daarom bouwen we waar het kan, reguleren we waar het moet en verduurzamen we waar het nodig is.

Wij willen bouwen voor starters en gezinnen om de vergrijzing tegen te gaan, én voor senioren die vaak op zoek zijn naar een kleinere woning. Toekomstbestendig, betaalbaar, duurzaam en toegankelijk voor iedereen. Leegstand in onze dorpen moet zo veel mogelijk worden voorkomen. Oude panden in de dorpskernen krijgen daarom snel een nieuwe bestemming of worden gerenoveerd.

Wij kiezen voor uitbreiding van de bestaande dorpskernen boven het bouwen van grootschalige nieuwe wijken. Dit is niet alleen goedkoper, maar ook beter voor de leefbaarheid. Het behoud van voorzieningen in de kleine kernen is hierbij essentieel.

Wij kiezen voor kleinschalige, realistische bouwplannen die aansluiten bij de werkelijke woonbehoefte. We juichen nieuwe initiatieven toe, zoals bijvoorbeeld tiny house projecten of een knarrenhof. Hiervoor is minder regeldruk nodig waardoor sneller actie ondernomen kan worden.

Ook indien hiervoor bestemmingsplannen moeten worden aangepast.

Dit vraagt om daadkracht, maar levert wat D66 betreft zeer veel op. Reeds eerder gemaakte (en eventueel afgewezen) plannen kunnen op deze manier ook opnieuw bekeken worden.

D66 Het Hogeland wil wonen voor iedereen bereikbaar maken.

- **Gerichte woningbouw voor starters, gezinnen en senioren versnellen:** per dorp een actuele woonbehoefteanalyse opstellen en op basis daarvan kleine, haalbare projecten starten (zoals starterswoningen, levensloopbestendige woningen en knarrenhoven).
- **Leegstand actief aanpakken:** een gemeentelijke taskforce oprichten die leegstaande panden in kaart brengt, eigenaren benadert en hen ondersteunt bij herbestemming of renovatie, inclusief versnelde procedures.
- **Regeldruk verminderen voor kleinschalige initiatieven:** een fast-track traject invoeren voor projecten zoals tiny houses of collectief wonen, waarbij vergunningen en bestemmingsplan aanpassingen sneller en eenvoudiger worden afgehandeld.
- **Verdichting van dorpskernen planmatig stimuleren:** ontwikkellocaties binnen bestaande kernen aanwijzen, voorzieningen koppelen aan nieuwbouw (bijv. buurtkamers of zorgpunten) en eerder afgewezen plannen opnieuw beoordelen op haalbaarheid.

3. Zorg en welzijn

Gezondheid in balans

D66 Het Hogeland wil bouwen aan een gezonde en veerkrachtige gemeente waarin inwoners kunnen rekenen op passende zorg en ondersteuning. Eigen regie staat centraal: mensen moeten zo veel mogelijk zelf de koers bepalen in hun leven.

Daarom zet D66 in op zorg die dichtbij georganiseerd is, toegankelijk en mensgericht, met ruimte voor preventie, innovatie en normalisering. Minder bureaucratie en meer vertrouwen in professionals en lokale netwerken zijn daarbij essentieel. Het Sociaal Loket blijft de plek waar inwoners snel en duidelijk geholpen worden wanneer zij ondersteuning nodig hebben.

De zorgvraag zal de komende jaren toenemen door vergrijzing en een tekort aan zorgprofessionals. Juist daarom vindt D66 het belangrijk dat de gemeente dicht bij inwoners staat en investeert in preventie, zorgtechnologie en initiatieven in dorpen die gezondheid en welzijn versterken.

Goede zorg hangt bovendien samen met wonen, onderwijs, sociale omgeving en de mogelijkheid elkaar te ontmoeten; het geheel bepaalt hoe mensen zich voelen en functioneren.

Het voorkomen van zorgvragen is minstens zo belangrijk als het bieden van goede zorg. Preventie gaat verder dan medische begeleiding: het draait ook om leefstijl, het kunnen meedoen in de samenleving en het versterken van mentale veerkracht.

Via de subsidieregeling van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) worden inwoners gestimuleerd activiteiten te ontwikkelen die bijdragen aan een gezonde leefstijl, vitaliteit en zelfstandigheid. Minder administratieve druk hoort hierbij, zodat zorgverleners meer tijd kunnen besteden aan mensen in plaats van aan papierwerk.

Voor specialistische jeugdzorg is regionale samenwerking noodzakelijk, omdat expertise en capaciteit alleen behouden kunnen blijven wanneer gemeenten de krachten bundelen. Ook een sterke eerstelijnszorg is onmisbaar in een uitgestrekte plattelandsgemeente als Het Hogeland: laagdrempelige ondersteuning zonder verwijzing helpt problemen vroeg te signaleren en voorkomt verergering.

Tegelijkertijd wil D66 zorg normaliseren door ondersteuning zo gewoon en dichtbij mogelijk te organiseren; soms is een praktisch hulpmiddel, steun uit het sociale netwerk of een dorpsvoorziening al voldoende.

Mantelzorgers en vrijwilligers vormen de ruggengraat van een zorgzame gemeenschap, maar hun aantal neemt af. D66 wil hun positie versterken door structurele ondersteuning, betere samenwerking en voldoende mogelijkheden voor respijtzorg, zodat zij hun belangrijke bijdrage kunnen blijven leveren zonder overbelast te raken. Zo werkt de gemeente aan een zorgsysteem dat menselijk, toekomstbestendig en dichtbij georganiseerd blijft.

D66 Het Hogeland ziet gezondheid, welzijn en preventie als basis voor leefbaarheid.

- **Sociaal Loket versterken en bureaucratie verminderen:** één uniform aanmeldproces, begrijpelijke taal, snelle toets voor eenvoudige hulpvragen en centraliseren van administratie.
- **Gemeentelijk preventieprogramma in alle dorpen opzetten:** inzet van GALA-gelden voor beweeggroepen, valpreventie, mentale weerbaarheid en een kleine subsidiepot voor dorpsinitiatieven.
- **Eerstelijnsnetwerk in de dorpen versterken:** structurele samenwerking tussen huisarts, wijkverpleging, maatschappelijk werk en sociaal team, inclusief gezamenlijke spreekuren.
- **Mantelzorgers structureel ondersteunen:** respijtzorg regelen, inlopen organiseren, programma voor jonge mantelzorgers opzetten en jaarlijkse waardering realiseren.

4. Sociaal domein

Een sterke samenleving waarin iedereen meetelt

In Het Hogeland heeft iedereen recht op een goed bestaan, ook als het leven even tegenzit. D66 maakt zich sterk voor een gemeente waar niemand aan zijn of haar lot wordt overgelaten. We bouwen aan een gemeenschap waarin niemand aan de kant hoeft te staan. Door in te zetten op preventie, vroegsignalering en maatwerk zorgen we ervoor dat hulp toegankelijk en effectief is; op tijd, dichtbij en zonder onnodige drempels.

D66 wil investeren in preventie, voorlichting en educatie. Schulden voorkomen is beter dan genezen. Daarom pleiten we voor financiële educatie op scholen, zodat jongeren leren omgaan met geld nog voordat ze er problemen mee krijgen. Ook willen we dat inwoners dichtbij op laagdrempelige plekken terecht kunnen voor hulp bij het aanvragen van toeslagen of het regelen van betalingsregelingen. Denk aan het organiseren van spreekuren waar je zonder afspraak hulp kunt krijgen van een financieel coach of vrijwilliger.

Samenwerking is essentieel in de strijd tegen problematische schulden. Daarom wil D66 dat signalen van achterstanden (bijvoorbeeld bij het betalen van huur- of energierekeningen) sneller gedeeld worden tussen woningcorporaties, zorgverleners en gemeente, uiteraard met respect voor privacy. Door betere samenwerking tussen buurtteams, scholen en welzijnsorganisaties kunnen we eerder ingrijpen én beter ondersteunen. Voor D66 is ondersteuning altijd maatwerk met oog voor het individu.

Passende ondersteuning

Meedoen naar vermogen is het uitgangspunt. D66 wil dat mensen die kunnen werken, passende ondersteuning krijgen om dat ook daadwerkelijk te doen. Soms is dat hulp bij het vinden van werk, soms is dat gewoon een fiets om bij een werkgever in de Eemshaven te komen. We kiezen voor vertrouwen en ondersteuning, niet voor bureaucratie en straffen. Ook staan we ervoor dat kleine giften, bijvoorbeeld van familie of vrienden, niet meteen tot problemen leiden in een uitkering.

Werken en ontwikkelen

Werk is méér dan inkomen: het geeft structuur, sociale contacten en eigenwaarde. De gemeente ondersteunt inwoners om, ieder naar eigen vermogen, mee te doen. In Het Hogeland zetten we daarom in op een volwassen werkontwikkelbedrijf, waar plek is voor iedereen en ontwikkeling voorop staat. We halen de drempels weg en helpen werkzoekenden zonder oordeel. Het hebben van een baan, met of zonder ondersteuning, is voor de meeste mensen een manier om zelfstandig te kunnen zijn. In onze gemeente helpen mensen we een stap verder.

Opvang op een menselijke schaal

Een humane en eerlijke opvang van vluchtelingen begint met samenwerking. In Het Hogeland vangen we mensen op die op de vlucht zijn op een manier die past bij de schaal van onze dorpen. We zorgen voor balans zodat ieder dorp bijdraagt, maar geen enkel dorp wordt overbelast. Tegelijk zorgen we voor goede communicatie met inwoners, zodat er draagvlak is en zorgen serieus worden genomen.

Nieuwkomers kunnen direct meedoen

Voor D66 is het duidelijk: statushouders moeten vanaf dag één kunnen meedoen. Werk is daarin cruciaal. Veel lokale bedrijven in Het Hogeland, van landbouwbedrijven tot horecazaken in Lauwersoog, zoeken mensen.

Daarom willen we dat de gemeente samen met het UWV en vrijwilligersorganisaties zoals Werk op Maat of Humanitas zorgt voor begeleiding en bemiddeling van nieuwkomers naar werk. Ook als dat begint met vrijwilligerswerk in het dorp, zoals helpen bij een voedselbank of sportclub.

Dit verkleint de afstand tussen mensen én draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin we samen leven, leren en werken.

Zoveel mogelijk gelijke kansen voor iedereen: we zorgen voor laagdrempelige voorzieningen en het eventueel stimuleren van lidmaatschappen aan (sport)verenigingen.

D66 Het Hogeland staat voor gelijke kansen voor iedereen. Daarom zorgen we voor een goed vangnet.

- **Laagdrempelige financiële hulp en preventie organiseren:** wekelijkse inloopspreekuren met financiële coaches in dorpshuizen en bibliotheken, plus structurele geldlessen op scholen in samenwerking met lokale banken en vrijwilligers.
- **Vroegsignalering versterken via vaste samenwerkingsovereenkomsten:** huur- en energieachterstanden sneller delen (binnen privacykaders) tussen gemeente, corporaties en zorgpartners, gekoppeld aan directe outreach door buurtteams.
- **Werkontwikkelbedrijf uitbouwen tot één centrale toegangspoort naar werk:** persoonlijke begeleiding, vervoerondersteuning (zoals leenfietsen), en een “kansentraject” waarin werkzoekenden via vrijwilligerswerk of korte trainingen snel kunnen instromen bij lokale werkgevers.
- **Nieuwkomers vanaf dag één laten meedoen:** duo-begeleiding met vrijwilligers, directe bemiddeling naar werk of vrijwilligerswerk, en een gemeentelijke regeling voor deelname aan sport- en cultuuractiviteiten om sociale integratie te versnellen.

5. Onderwijs

Jezelf kunnen blijven ontwikkelen

Onderwijs is van ons allemaal en iedereen kan en moet hieraan zijn steentje bijdragen. Alle kinderen in gemeente Het Hogeland hebben recht op goed onderwijs. Dit willen we faciliteren door inzet van de mogelijkheden die de omgeving ons biedt.

Het leren van kinderen begint zodra zij worden geboren. Ouders moeten onafhankelijk van hun woonplaats dezelfde voorzieningen tot hun beschikking hebben met betrekking tot opvang en onderwijs van 0 tot 18. Eventuele wachtlijsten voor kinderopvang moeten weggewerkt worden.

Dit kan door voor voldoende huisvesting te zorgen en eisen te stellen aan volume en toegankelijkheid.

Onze gemeente biedt onderwijs tot en met middelbare school niveau. Dit betekent dat leerlingen voor het vervolgonderwijs afhankelijk zijn van de omringende gemeenten en met name gericht zijn op Groningen Stad. Daarom is het van belang dat de infrastructuur (fietspaden) en het openbaar vervoer van goede kwaliteit en voldoende beschikbaar zijn.

Binding met de omgeving creëren

Onderwijs vindt binnen en buiten de schoolgebouwen plaats. Door middel van het aangaan van projectafspraken met scholen kan de gemeente ervoor zorgen dat de kennis van leerlingen over hun woonomgeving toeneemt en eventueel overlast wordt voorkomen door de toegenomen gedeelde verantwoordelijkheid.

Samenwerking stimuleren

Het binnenhalen van onderzoeks- en onderwijsprojecten van hogescholen en universiteiten biedt leerlingen uit de regio de mogelijkheid om binnen de eigen omgeving de kansen op de arbeidsmarkt te verkennen. Na een studie is het dan makkelijker voor hen om naar de regio terug te keren. Logische partners hiervoor zijn de NHL, de Hanze Hogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen.

Het stimuleren van het bedrijfsleven tot het aangaan van duurzame stagemogelijkheden of projecten met onderwijsinstellingen moeten door de gemeente worden bemiddeld en gefaciliteerd. Werk- en leertrajecten en aansluiting op het mbo onderwijs moet ook toegankelijk zijn voor zij-instromers. Dit zorgt ervoor dat het idee van 'een leven lang leren' daadwerkelijk tot uitvoering wordt gebracht.

Net zoals overal in Nederland is het lastig om voldoende docenten te vinden. Scholen nemen hun verantwoordelijkheid in het zijn van goede werkgevers om dit voor elkaar te krijgen. Het ondersteunen van schoolbesturen in het faciliteren van goede gebouwen en (sport)voorzieningen helpt om (nieuw) personeel te boeien en te binden.

Het aanbieden van gesubsidieerde zwemlessen binnen schooltijd moet voor alle 6-8 jarigen op het lesprogramma. Er moet structureel en intensief samengewerkt worden tussen de gemeente, de onderwijspartners, (jeugd)zorginstellingen en organisaties en de politie. Op deze manier kunnen problematische situaties of kinderen in nood vroegtijdig worden herkend en begeleid. Elk kind heeft recht op gelijke kansen en moet de ondersteuning krijgen die dit mogelijk maakt.

D66 Het Hogeland kiest voor een leven lang leren, binnen en buiten de school.

- **Onderwijs voor iedereen:** Recht op goed onderwijs vanaf 0 tot 18 jaar, toegankelijk voor alle kinderen ongeacht woonplaats.
- **Toegankelijkheid en infrastructuur:** Voldoende opvang, minder wachtlijsten, goede schoolgebouwen, fietspaden en OV voor vervolgonderwijs.
- **Binding met de omgeving:** Onderwijs zowel binnen als buiten school; projecten vergroten kennis over woonomgeving en verantwoordelijkheid.
- **Samenwerking en loopbaanmogelijkheden:** Hogescholen, universiteiten en bedrijven betrekken bij stages, projecten en werk- en leertrajecten; 'leven lang leren' stimuleren.
- **Aantrekkelijk voor docenten:** Scholen ondersteunen als goede werkgevers, goede faciliteiten bieden om personeel te boeien en te binden.
- **Preventie en ondersteuning:** Zwemlessen op school, vroegsignalering van problemen, samenwerking met zorg en politie, gelijke kansen voor alle kinderen.

6. Werk en ondernemen

Ondernemers als motor

D66 ziet ondernemers als motor van de economie zowel in het groot als in het klein. Bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en houden de woonkernen levendig en leefbaar. Het is dus essentieel om ruimte te (blijven) creëren voor ondernemerschap, zodat ideeën kunnen ontstaan, groeien en bloeien.

Om ondernemerschap tot volle bloei te kunnen brengen, is het nodig om de huidige obstakels weg te nemen of anders aan te vliegen. Dit vraagt iets van een gemeente. Flexibiliteit, denkkraft, creativiteit en een hoog afhandel tempo in het oplossen en afhandelen van vragen vanuit het bedrijfsleven zijn essentieel. Het bedrijfsleven wordt meegenomen in het beleid en krijgt inspraak in de overlegfase. Dit vindt plaats bij grote beslissingen ten aanzien van ruimtelijke ordening en leefbaarheid.

De gemeente onderhoudt warme contacten met de ondernemersverenigingen maar is ook bereikbaar voor de individuele ondernemer. Er komen goede financiële regelingen voor verschillende doelgroepen zoals starters, startups en zzp'ers. Toegang tot financiering is transparant met duidelijke spelregels.

Ondernemers in de regio worden gezien als serieuze gesprekspartners en als partij om samen te werken met burgerinitiatieven, onderwijs, preventie en zorg. Hiervoor komt geld en ondersteuning beschikbaar.

D66 Het Hogeland ziet het belang van ondernemers en werkgevers. Zij zorgen mede voor de leefbaarheid in de dorpen.

- **Regeldruk en vergunningprocedures actief verminderen:** invoeren van snellere, transparante procedures en één aanspreekpunt voor ondernemers.
- **Toegang tot kapitaal en ondersteuning verbeteren:** gemeentelijke financieringsregelingen, microkredieten en duidelijke voorwaarden voor starters, groeiers en verduurzamingsprojecten.
- **Ondernemers helpen bij personeelstekorten en ontwikkeling:** samenwerking met onderwijs en regio om bij- en omscholingstrajecten op te zetten en matches te versnellen.
- **Basisinfrastructuur en ondernemersruimte versterken:** knelpunten in bereikbaarheid en bedrijfsruimte oplossen, zodat bedrijven zich goed kunnen vestigen, ontwikkelen en innoveren.

7. Veiligheid, inclusie en diversiteit

Ruimte voor iedereen

Onze gemeente moet een veilige plek zijn voor iedereen. Toch zien we dat de veiligheid onder druk staat. Wij willen dat de politie beter in staat wordt gesteld om in te grijpen. Dit kan door samen te werken met gemeentelijke instellingen en het sociaal domein, zoals jeugdwerk en scholen. Preventie staat daarbij voorop. Daarom investeren wij in jeugdwerk, verenigingen en sportclubs.

Wij zetten ons in voor gelijke kansen voor alle jongeren en maken voorzieningen laagdrempelig. Waar nodig dragen wij financieel bij aan lidmaatschappen van sport- en cultuurverenigingen.

Ook zetten wij ons in voor betere verlichting op fiets- en wandelpaden, zodat inwoners zich altijd veilig kunnen verplaatsen.

D66 staat voor een gemeente waar iedereen zich welkom voelt. In Het Hogeland geven we actief ruimte aan diversiteit, gelijkwaardigheid en gelijke kansen. Wat je achtergrond ook is, waar je ook vandaan komt of van wie je houdt. Iedereen verdient dezelfde mogelijkheden om mee te doen, zich te ontwikkelen en zich veilig te voelen.

We voeren een actief inclusiebeleid en halen barrières weg. De gemeente geeft hierin zelf het goede voorbeeld als werkgever. We investeren in trainingen over inclusieve communicatie en cultuurverschillen, en zetten ons in om ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen te geven. Lokale ondernemers worden aangemoedigd om hierin mee te gaan.

Een politiek van, voor én door iedereen vraagt om representatie. Daarom organiseren we laagdrempelige bijeenkomsten waar vrouwen, jongeren en minderheden kennis kunnen maken met de lokale politiek, hun ervaringen kunnen delen en vragen kunnen stellen aan raadsleden. Zo zorgen we dat de gemeenteraad beter de diversiteit van onze samenleving weerspiegelt.

Een inclusieve samenleving betekent ook dat onze dorpen en straten toegankelijk zijn voor iedereen. Daarom voeren we bij elke herinrichting of verbouwing een toegankelijkheidscheck uit. Van bushalte tot dorpshuis; iedereen moet er gebruik van kunnen maken.

Slimme technologie kan bijdragen aan betere dienstverlening, bijvoorbeeld bij vergunningen of subsidies. Maar dat moet eerlijk en verantwoord gebeuren. We investeren daarom in kennis bij medewerkers en raadsleden, en houden scherp toezicht op mogelijke discriminatie of fouten door algoritmes.

Ten slotte moet iedereen mee kunnen doen, ook als men dat niet digitaal wil of kan. We zorgen voor hulp en ondersteuning via laagdrempelige inloop spreekuren. Informatie en communicatie moet altijd voor iedereen beschikbaar zijn!

D66 Het Hogeland kiest voor veilig en toegankelijk. Zodat iedereen echt mee kan doen.

- **Veiligheid en preventie versterken:** extra investeren in jeugdwerk, sport- en cultuurverenigingen, buurtsportcoaches en laagdrempelige lidmaatschapsregelingen; daarnaast gericht verbeteren van verlichting op fiets- en wandelroutes.
- **Samenwerking tussen politie, gemeente en sociaal domein verbeteren:** vaste overlegstructuur met jeugdteams, scholen en wijkagenten om vroegtijdig risico's te signaleren en sneller in te grijpen.
- **Actief inclusiebeleid uitvoeren binnen gemeente en samenleving:** trainingen voor medewerkers en ondernemers over inclusieve communicatie, kansen bieden aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en het organiseren van ontmoetingen voor vrouwen, jongeren en minderheden om politiek toegankelijker te maken.
- **Toegankelijkheid en eerlijke digitalisering waarborgen:** bij elke herinrichting een toegankelijkheidscheck verplicht stellen en medewerkers opleiden in verantwoord gebruik van technologie en algoritmes om discriminatie te voorkomen.
- **Digitale gelijke kansen:** zorgen dat iedereen mee kan doen, door hulp en ondersteuning bij digitalisering.

8. Fysieke leefomgeving

Ruimte voor nu en in de toekomst

In Het Hogeland koesteren we de ruimte, letterlijk én figuurlijk. Als uitgestrekte plattelandsgemeente hebben we unieke kansen om slim om te gaan met de fysieke leefomgeving. Tegelijkertijd vragen de klimaatcrisis, de druk op de biodiversiteit en veranderingen in mobiliteit om duidelijke keuzes. D66 wil ruimte geven waar het kan en ruimte verdelen waar het moet. Niet alles kan overal. Met het principe van brede welvaart voorop willen we keuzes maken die bijdragen aan een gezonde, duurzame en inclusieve toekomst.

Voor D66 begint toekomstbestendig bouwen bij het erkennen van de kracht van de natuur. Water en bodem worden leidende principes bij nieuwe ontwikkelingen. In een tijd van verzilting, wateroverlast en droogte moeten we bouwen op plekken die de natuurlijke systemen niet onder druk zetten. Dit voorkomt schade aan woningen, infrastructuur en onze leefomgeving, en helpt Het Hogeland bestand te maken tegen de grillen van het veranderende klimaat.

Door natuurinclusieve oplossingen te omarmen en slimme keuzes te maken, bouwen we niet alleen voor vandaag, maar vooral voor de generaties van morgen.

Onze aandacht voor de fysieke ruimte gaat verder dan bouwen alleen. Dierenwelzijn en biodiversiteit verdienen een vaste plek in het beheer van de openbare ruimte. D66 pleit voor meer natuurinclusief bouwen, het stimuleren van initiatieven zoals pluktuinen, voedselbanktuinen en het zorgvuldig omgaan met onze eigen gemeentelijke grond. Dierenwelzijn wordt een volwaardig onderdeel van beleid; zo zorgen we voor een gemeente waarin natuur, mens en dier in balans zijn.

Vrijplaatsen die bijdragen aan het sociale en culturele weefsel van Het Hogeland willen we waar mogelijk behouden en juridisch borgen in het omgevingsplan.

Een gezonde leefstijl wordt mede bepaald door de inrichting van de openbare ruimte. We willen buurten die uitnodigen om te bewegen. Daarom zorgen we voor meer wandel- en hardlooproutes, outdoor sportvoorzieningen zoals bv basketbalvelden en pannakooien.

Bekende routes, zoals het Pieterpad en lokale wandeltrajecten, worden voorzien van rustpunten, watertappunten en duidelijke informatie.

Ook fietsroutes worden aantrekkelijker gemaakt, met oplaadpunten, fietsenstallingen en openbare fietspompen.

Voor D66 is het tegengaan van vervoersarmoede bovendien een topprioriteit. Niet iedereen heeft gelijke toegang tot mobiliteit, en dat vergroot ongelijkheid. We willen daarom mensen met een laag inkomen blijven ondersteunen bij hun reiskosten met het OV. Maar ook willen we zorgen dat wie afhankelijk is van de auto (zoals zorgmedewerkers) geen extra drempels ervaart. Vrijwilligersvervoer moet actief worden gestimuleerd om kwetsbare inwoners verbonden te houden met hun omgeving.

Ruimte is een kostbaar goed. D66 kiest voor een aanpak waarin ruimte eerlijk verdeeld wordt, en waarin natuur, mobiliteit en leefbaarheid hand in hand gaan. Zo bouwen we aan een gemeente die klaar is voor de toekomst.

D66 Het Hogeland ziet kansen in ruimte. Samen met inwoners richten we onze leefruimte in.

- **Investeren in natuurlijke en uitnodigende ontmoetingsplekken:** aanleg van steigers aan het water, buurtbankjes, picknickplekken en hondenparken, zodat inwoners elkaar op een informele manier kunnen ontmoeten in een groene omgeving.
- **Beweegvriendelijke dorpen creëren:** uitbreiden van sportvelden, outdoor gyms, basketbalvelden, wandel- en hardlooproutes, én plaatsen van watertappunten en rustpunten langs bekende routes zoals het Pieterpad.
- **Natuur en biodiversiteit versterken in de openbare ruimte:** aanleggen van pluktuinen en voedselbanktuinen, stimuleren van natuurinclusief bouwen en het zorgvuldig beheren van gemeentelijke grond met aandacht voor dierenwelzijn.
- **Mobiliteit eerlijker en toegankelijker maken:** OV bereikbaar houden voor iedereen, extra fietsvoorzieningen zoals stallingen en oplaadpunten toevoegen, en vrijwilligersvervoer actief ondersteunen om vervoersarmoede tegen te gaan.

9. Klimaat en Energie

Het is tijd om onze ruimte duurzaam te benutten.

In Het Hogeland hebben we de ruimte om groots te denken, maar ook om klein te beginnen; bij je eigen huis, je dorp of je bedrijf. D66 ziet de energietransitie als een kans om onze leefomgeving eerlijker, schoner en toekomstbestendiger te maken. Niet alleen voor het klimaat, maar ook voor je portemonnee.

We willen energie besparen, lokaal en duurzaam opwekken, en samen bouwen aan een klimaatbestendig landschap. Door nu te investeren, creëren we ruimte voor een gezonde toekomst en versterken we de lokale economie. Zo maken we de stap naar een energieneutraal Het Hogeland – samen, stap voor stap. We gaan daarbij vol voor innovatieve oplossingen die gericht zijn op de toekomst – van slimme energienetwerken tot nieuwe technieken voor duurzame opwekking en opslag. Zo benutten we de kracht van vernieuwing om Het Hogeland klaar te maken voor de volgende generatie.

Verduurzamen is voor veel mensen best een uitdaging. D66 vindt dat het niet uit mag maken of je huurt of een koopwoning hebt – iedereen moet mee kunnen doen. Daarom steunen we de energiecoöperaties die met hun leden werken aan de energietransitie in eigen dorp en wijk. Zij wekken duurzame groene energie op en werven organisaties die bewoners helpen met kleine energiebesparende maatregelen, zoals tochtstrips, ledverlichting of radiatorfolie. Zij ondersteunen bewoners ook bij grote maatregelen bv. in het kader van maatregel29 van Nijbegun.

Voor die grotere stappen, denk aan dakisolatie of een warmtepomp, moeten mensen ondersteund worden. Hiervoor is maatregel 29, waarbij inwoners ondersteund worden om grote en kleine aanpassingen te doen. De energie coaches begeleiden iedereen die zich aanmeld, met grote en kleine vragen. Hierdoor wordt verduurzamen haalbaar voor meer mensen. Zo creëren we betrokkenheid én versnelling.

In Het Hogeland lopen we ook tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aan. Nieuwe zonnepanelen of laadpalen aansluiten duurt soms onnodig lang. D66 wil daarom ruimte maken voor slimme oplossingen: buurtbatterijen, het spreiden van energievraag én samenwerking tussen bedrijven via gezamenlijke energiecontracten.

Daarnaast moet het uitbreiden van het net echt sneller. Het Hogeland verdient een robuuste energie infrastructuur die klaar is voor de toekomst.

Grote bedrijven kunnen grote stappen zetten. Veel bedrijfspanden in Het Hogeland hebben grote daken – perfect voor zonnepanelen. D66 wil dat de gemeente bedrijven actief helpt om te verduurzamen zonder het elektriciteitsnet te overbelasten. Daarbij zorgen we voor duidelijke afspraken: regels worden gehandhaafd, en wie investeert in duurzaamheid wordt ondersteund, niet tegengewerkt.

We geven voorrang aan zonnedaken boven zonneparken op landbouwgrond: de open ruimte van Het Hogeland is waardevol en moet beschermd worden.

Afval is ruimteverspilling.

D66 wil dat de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft en circulair werkt: minder nieuwe grondstoffen, meer hergebruik, reparatie en tweedehands. Dat betekent circulair inkopen, snellere vergunningen en meer ruimte voor reparatie- en hergebruikcentra in de dorpen.

We willen ook experimenteren met circulair bouwen: woningen en gebouwen die slim en duurzaam zijn ingericht, zonder verspilling van kostbare grondstoffen.

Steeds meer mensen in Het Hogeland stappen over op elektrisch rijden. D66 wil daarom méér laadpalen in woonwijken, transparantie over laadtarieven en mogelijkheden om veilig eigen opgewekte stroom te gebruiken op straat. Laden moet logisch, betaalbaar en dichtbij zijn.

Groene buffers tegen klimaatverandering zijn nodig.

Het klimaat verandert; dat merken we ook in Het Hogeland. Zomers worden heter, regenbuien heviger. Daarom zetten we in op méér groen, wateropvang en verkoeling.

In het Hogeland is er al, via de akkers, ingezet op groenstroken. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgebreid met andere inzet van het maaibeleid. Bijvoorbeeld minder maaien, maar ook het inzaaien van kruidengras. Dit is beter voor de biodiversiteit, klimaat verandering en de inwoner. Het ziet er ook nog eens mooier uit. Tevens willen we meer bomen planten om duurzame verkoeling te bevorderen.

Met ludieke acties, zoals de “Steenbreek” die tegels vervangen door planten, maken we vergroening leuk én laagdrempelig.

D66 Het Hogeland maakt onze ruimte groener en duurzamer.

- **Huishoudens laagdrempelig helpen verduurzamen:** professionele en vrijwillige energiecoaches inzetten voor kleine maatregelen (zoals tochtstrips, ledlampen en radiatorfolie) en één overzichtelijke regeling aanbieden die subsidies en leningen voor grotere investeringen combineert.
- **Slimme energieoplossingen per buurt stimuleren:** pilots starten met buurtbatterijen, lokale energiecontracten tussen bedrijven, en actieve gemeentelijke lobby voor versnelling van netwerkuitbreidingen, zodat nieuwe zonnepanelen en laadpalen sneller aangesloten kunnen worden.
- **Bedrijven ondersteunen bij verduurzaming zonder net-overbelasting:** actief dakenscan-programma voor zonnepanelen op bedrijfspanden, duidelijke begeleiding bij vergunningen en stimuleren van lokale energie-opslag, met voorrang voor zonnedaken boven zonneparken op landbouwgrond.
- **Gemeente vergroenen en klimaatbestendig maken:** maaibeleid omzetten naar kruidengras en bloemrijk beheer, extra bomen planten voor schaduw, wateropvang creëren in openbare ruimte en Steenbreek-acties uitvoeren om tuinen en pleinen te vergroenen.

10. Landbouw

Ons landschap en identiteit.

Het Hogeland staat bekend om zijn uitgestrekte landschap en sterke landbouwtraditie. In onze gemeente zien we steeds meer boeren die experimenteren met duurzame en regeneratieve landbouw. Deze manier van werken richt zich op het herstellen van de bodem, het versterken van biodiversiteit en het produceren van voedsel in harmonie met de natuur.

D66 wil deze beweging actief ondersteunen en verder uitbouwen, zodat Het Hogeland uitgroeit tot een landelijke koploper in natuurinclusieve en toekomstbestendige landbouw.

Regeneratieve landbouw biedt niet alleen ecologische voordelen, maar helpt boeren ook om zich economisch sterker te positioneren. Door slimmer om te gaan met bodem, water en gewassen, wordt het bedrijf veerkrachtiger en minder afhankelijk van externe input. Dit maakt de sector minder kwetsbaar voor klimaatverandering, prijsstijgingen en internationale onzekerheden. D66 wil daarom dat zowel veehouders als akkerbouwers in Het Hogeland een eerlijke kans krijgen om deze overstap te maken, ongeacht de schaal of soort bedrijfsvoering.

Tegelijkertijd is verzilting een steeds urgenter vraagstuk. Door stijgende zeespiegels en veranderende grondwaterstanden komt de kwaliteit van landbouwgrond in delen van Het Hogeland onder druk te staan. Dit vraagt om innovatie, lef en ruimte om te experimenteren. Boeren moeten de mogelijkheid krijgen om nieuwe teelten uit te proberen die beter tegen zout kunnen, alternatieve irrigatiemethoden te testen of andere vormen van bedrijfsvoering te verkennen.

Net zoals bij regeneratieve landbouw geldt dat experimenteren en kennis delen cruciaal zijn om tot oplossingen te komen die passen bij onze regio.

D66 ziet het als taak van de gemeente om deze innovatiekracht te ondersteunen. Dat betekent niet dat de gemeente voorschrijft hoe boeren moeten werken, maar dat zij ruimte biedt aan wie vooruit wil. Door samenwerking te stimuleren tussen agrariërs, kennisinstellingen, natuurorganisaties en bedrijven, ontstaan nieuwe ideeën en gedeelde inzichten. Denk aan proefvelden, workshops, demonstraties en regionale projecten waarin boeren samen zoeken naar manieren om landbouw én natuur te versterken.

Het Hogeland kan hiermee een voorbeeld worden voor heel Nederland: een regio waar landbouw toekomstbestendig is omdat zij werkt mét de natuurlijke systemen in plaats van ertegenin. Waar de bodem sterker wordt, water slimmer wordt benut en biodiversiteit weer toeneemt. En waar boeren de waardering en kansen krijgen die zij verdienen.

Door te blijven investeren in regeneratieve landbouw, innovatie en experimenten tegen verzilting, bouwen we stap voor stap aan een sterke, gezonde landbouwsector. Een sector die niet alleen voedsel produceert, maar ook bijdraagt aan een leefbare omgeving, een gezonde bodem en een veerkrachtige toekomst voor Het Hogeland en zijn inwoners.

D66 Het Hogeland ziet kansen voor onze landbouw.

- **Een gemeentelijk innovatiefonds voor regeneratieve landbouw opzetten:** financiële ondersteuning voor pilots zoals bodemverbetering, strokenteelt, kringloopbemesting, gewasdiversificatie en proeven tegen verzilting, samen met kennispartners zoals WUR en lokale agrariërs.
- **Praktijknetwerken en demonstratievelden versterken:** jaarlijks meerdere demodagen organiseren op proefboerderijen of boerenbedrijven, waar veehouders en akkerbouwers kennis kunnen uitwisselen over regeneratieve technieken, nieuwe teelten en verziltingsbestendige methoden.
- **Ruimte in regelgeving creëren voor experimenten:** versnelde vergunningprocedures en experimenteergebieden aanwijzen waar boeren zonder extra bureaucratie kunnen testen met alternatieve teeltvormen, innovatieve irrigatiesystemen of natuur-inclusieve bedrijfsmodellen.

11. Cultuur en erfgoed

Onze geschiedenis en perspectief.

Kunst en cultuur zijn geen luxe maar noodzaak in een vitale, open en democratische samenleving. Kunst en cultuur geven ons andere perspectieven, geven ons antwoorden op lastige vragen, de ruimte om te reflecteren en de veilige ruimte om met elkaar in gesprek te gaan. Het heeft enorme sociale maar ook economische waarde: festivals, voorstellingen en exposities trekken bezoekers, stimuleren de horeca en geven het Hogeland een levendige uitstraling.

Kortom, kunst en cultuur spelen een belangrijke rol in het opbouwen van sterke, gezonde en hechte gemeenschappen. Daarmee draagt het bij aan sociale stabiliteit, economische groei en brede welvaart.

D66 maakt zich hard voor een eerlijke en duurzame kunst- en cultuursector.

Onze ambitie is dat het Hogeland een plek is waar kunst, cultuur en creativiteit toegankelijk, vanzelfsprekend en dichtbij is voor iedereen. Dat iedereen, in alle dorpen en gemeenschappen, de impact van cultuur kan ervaren om daarmee kansengelijkheid te bevorderen.

Dit willen we bereiken door het aanstellen van cultuurcoaches die de spin in het culturele web zijn van het Hogeland. Zij weten wat er speelt in de sector en wat er gebeurt in de gemeente, verbindt mensen en initiatieven, initieert samenwerkingen en zal aansluiting zoeken bij provinciale en landelijke initiatieven.

Wij investeren in cultuureducatie, van basisschool tot middelbare school. Kinderen en jongeren krijgen ruimte om hun creativiteit te ontwikkelen, want die is onmisbaar in de samenleving van morgen.

We stimuleren kunstenaars, ontwerpers, denkers en makers door het inrichten van een makersregeling waarin zij worden uitgedaagd om te reageren op de omgeving en de lokale samenleving. Tevens ondersteunt deze regeling de professionele en artistieke ontwikkeling van onze lokale makers.

Bij complexe thema's zoals ruimtelijke ordening, duurzaamheid en sociale samenhang betrekken we niet alleen beleidsmakers, maar ook kunstenaars, ontwerpers en denkers. Juist creatieve geesten kunnen vanuit een andere blik bijdragen aan frisse, innovatieve oplossingen. D66 pleit daarom voor een bredere, open manier van adviseren – met ruimte voor 'eigenwijze' ideeën en verbeelding.

Ons erfgoed vormt de ziel van onze dorpen. D66 wil investeren in het zichtbaar maken met oog voor lokale geschiedenis. Zo versterken we het gemeenschapsgevoel, bieden we educatieve kansen en maken we Het Hogeland aantrekkelijk voor bezoekers en toekomstige generaties. Dit doen we door de samenwerking met onze instellingen en Erfgoedpartners.

In navolging van de gemeente Groningen starten we een verkenning over wat de bijdrage van de gemeente Het Hogeland kan zijn in het traject om Groningen (stad en ommeland) Europese Culturele Hoofdstad 2033 te laten worden. Zoals de Friese regio kon meeliften op het succes van Leeuwarden, zo kan het Hogeland hier een mooie rol in spelen.

D66 Het Hogeland maakt ruimte voor kunst, cultuur en verbinding.

- **Cultuurcoaches aanstellen en structureel inzetten:** één cultuurcoach per regio in Het Hogeland die lokale initiatieven verbindt, samenwerking organiseert tussen scholen, verenigingen en kunstenaars, en actief projecten opstart in dorpen.
- **Cultuureducatie versterken via vaste afspraken met scholen:** elk kind minimaal twee culturele activiteiten per jaar laten bezoeken en lokale kunstenaars structureel betrekken bij lessen, workshops en jongerentrajecten zoals Kunstbende en de Rijdende Popschool.
- **Een gemeentelijke makersregeling invoeren:** een toegankelijk fonds waarmee kunstenaars en makers projecten kunnen realiseren die inspelen op lokale thema's; inclusief budget voor experiment, professionele ontwikkeling en het betrekken van makers bij beleid.
- **Erfgoed en culturele zichtbaarheid vergroten:** gezamenlijke projecten met erfgoedinstellingen opzetten, historische plekken beter zichtbaar maken met routes en borden, en actief deelnemen aan de verkenning voor deelname aan Culturele Hoofdstad 2033.

Verantwoording

Aan dit verkiezingsprogramma werkten mee (op persoonlijke titel):

Patty Brandhorst, Audrie Nieborg, Everhard Tilstra, Elies Kouwenhoven-Wempe, Esther Pleizier, Johan van Dam, Dirk-Jan Visser, Jacomine Mejling, Tineke Werkman, Piet Koning, e.a.

*Dit is ons verkiezingsprogramma: de idealen en de keuzes die ons richting geven.
We laten zien wat we zien, wat we willen en wat dat concreet betekent.*

*Bij dit programma hoort ook een bijlage; het uitvoeringsprogramma. Daarin maken we duidelijk
wat we gaan doen om die toekomst dichterbij te brengen. Want vooruitgang vraagt niet alleen
visie, maar ook daadkracht.*

D66

Uitvoeringsprogramma

■ Democratie en bestuur

- Maandelijks dorpsdagen in afwisselende dorpen, om contact tussen inwoners en raad te bevorderen
- Jaarlijks burgerpanel in samenspraak met dorpsverenigingen
- Recht op vergissen: mensgerichte dienstverlening

■ Wonen

- Aanpak leegstand in dorpen en buitengebied
- Tiny Houses & Knarrenhof-projecten in verschillende dorpen, samen met burgerinitiatieven
- Tijdelijke woningen langer bewoonbaar houden

■ Zorg en welzijn

- Spreekuren Sociaal Team in 5 dorpen
- Beweegprogramma's in verschillende dorpen
- Respijt & mantelzorgondersteuning in de hele gemeente

■ Sociaal Domein

- Laagdrempelige inloopspreekuren in verschillende dorpen
- Initiatieven voor begeleid vrijwilligerswerk stimuleren
- Gelijke Kansen Fonds voor sport & cultuur

■ Onderwijs

- Uitbreiding aanbod voor verrijkte schooldag in meerdere dorpen
- 'Mijn Dorp, Mijn Geschiedenis' voor ieder dorp
- Zwemlessen 6–8 jaar: Winsum, Bedum en Uithuizen

■ Werk en ondernemen

- Samenwerkingsverbanden blijven faciliteren
- Vrijtijdseconomie stimuleren, ook voor eigen inwoners
- Duurzame bedrijventerreinen in Bedum en Uithuizen

■ Veiligheid

- Zichtbare wijkagenten en straatteams
- Slimme verlichting op fietsroutes
- Jeugd Preventie Projecten in meerdere dorpen

■ Inclusie en diversiteit

- Inclusie Bijeenkomsten in samenwerking met dorpsbelangen
- Toegankelijkheid checks dorpskernen
- Digitale / non-digitale toegankelijkheid voor alle inwoners

■ Fysieke Leefomgeving

- Pluktuinen in verschillende dorpen
- Kruidenrijk maaibeeld
- Outdoor sportplekken zoals beweegtuinen in meerdere dorpen

■ Klimaat & Energie

- Ondersteuning energiecoöperaties
- Ondersteuning voor circulair bouwen en energiebesparing
- Vergroening dorpskernen

■ Landbouw

- Regeneratieve landbouw pilots
- Verziltingsproeven in Zoutkamp & Pieterburen
- Advies kringlooplandbouw

■ Cultuur

- Cultuurcoaches in hele gemeente
- Culturele dorpshuis programma's
- Artist in Residence programma

■ Verkeer en vervoer

- Nieuwe (snel)fietsroutes in drie regio's
- Dorpsbus pilot meerdere trajecten
- Fietsoplaadpunten in meerdere dorpen

